

Keskkond 2010:

Meie tulevik, meie valik

6. Euroopa Liidu Keskkonnategevusprogramm

2001-2010

Originaal:
Environment 2010: Our Future, Our Choice
Avaldatud kõigis 11 Euroopa Liidu ametlikus keeles
Office for Official Publications of the European Communities
2, rue Mercier, L -2985 , Luxemburg, 2001
© European Communities, 2001

Tõlge eesti keelde: Irja Alakivi,
Toimetaja: Prof. Toomas Frey
Keeletoimetaja: Kaidi Roots
Tõlge on valminud Eesti Linnade Liidu büroo ja Põhjamaade Ministrite Nõukogu infobüroo projekti "IMPROVE"
raames
Käesoleva trükise on välja andnud Euroopa Komisjoni Delegatsioon Eestis ja Euroopa Liidu Infokeskus
Teostus: Prisma Print
ISBN 9985 - 78 - 623 - 8
Tallinn 2002

Trükitud keskkonnasõbralikule paberile.

Paljudamine on lubatud juhul, kui viidatakse allikale.

Euroopa Komisjoni, nagu ka ühtki isikut, kes tegutseb Euroopa Komisjoni nimel, ei saa pidada vastutavaks selle eest, milleni selles raamatus esitatud informatsiooni kasutamine võib viia, ega ka mistahes vigade eest, mis võivad ilmneda vaatamata hoolikale ettevalmistusele ja kontrollile.

Meie tulevik, meie valik

21. sajandi esimesel aastal võttis Euroopa Komisjon vastu ettepaneku uueks keskkonnaprogrammiks järgnevas 5-10 aastaks. Programm on kaugele tulevikku ulatuv. Käesolev trükis toob välja neli keskkonnaalast juhtteemat ja kirjeldab tegevusi toimimiseks nendes teemavaldkondades, pakkudes samal ajal välja uudseid viise meie ees olevate keskkonnaväljakutsetega toimetulemiseks.

Euroopa keskkond – teemavaldkonnad

Millises keskkonnas meie soovime elada? Millise keskkonna me tahaksime päranduseks jätta oma lastele ja lastelastele? See on lähtepunkt uuele keskkonnategevusprogrammile: Keskkond 2010: Meie tulevik, meie valik, mille komisjon esitas liikmesriikidele ja Euroopa Parlamendile.

Me kõik tahame, et õhk, mida hingame, vesi, mida jooime ja toit, mida sööme ei sisaldaks kahjulikke saasteaineid. Me tahame vältida kliimamuutusega kaasnevat ohtu ning ebakindlust. Puhas ja tervislik keskkond on ülitähtis, et saavutada kvaliteetset elu, mida me soovime nii iseendale kui tulevikus oma lastele.

Koduplaneedi kaitsmisega kaasneb nii raskusi kui võimalusi. Suurendades ja parandades loodusvarade kasutamise tõhusust suudame me murda laialtveevinud mõtlemisviisi, mille kohaselt toob majanduskasv endaga kaasa keskkonnakahju suurenemise. Me suudame mõlemat – olla edukad ja samal ajal keskkonnahoidlikud.

Paljud inimesed Euroopas on juba teadlikud, et me peame tegutsema, et kaitsta oma koduplaneeti ja kasutada loodusresursse hoolivamalt ning suurema tõhususega. Me peame haarama kinni võimalustest, mis võivad parandada meie keskkonda ja majandust. Me muutume üha vastutustundlikumaks iseenda käitumise ning selle keskkonnamõjude suhtes. Üksikisikud, perekonnad, äriühingud ja keskkonnaühendused teevad käesoleval ajal pingutusi jäätmete taaskasutamiseks, energia kokkuhoiduks, mahetoodangu ostmiseks ja maapiirkondade kaitsmiseks.

Me oleme viimase kolmekümne aasta jooksul olnud edukad. Alates 1970ndatest on Euroopa Liit käivitanud terve rea omavahel seostatud meetmeid selleks, et kaitsta meie keskkonda. Näiteks on Euroopa Liidu poliitikad viinud õhu ja vee kvaliteedi järjekindlale paranemisele.

Ometigi jääb veel palju enamat teha. Surve keskkonnale kasvab. Meil tuleb tegelda kliimamuutustega, erosiooniga meie maapiirkondades, suurenevate prügimahtudega ning toitu, õhku ja vette sattuvate kemikaalidega. Progressi jätkumiseks tuleb meil nüüd otsusetegemise keskpunkti asetada keskkonnaküsimused igas teemavaldkonnas - transpordist energeetikani, tööstusest põllumajanduseni.

Lühidalt, meie eesmärgiks peab olema ühiskond, kus autod ei saasta atmosfääri, jäätmeid saab taaskasutada või ohutult kõrvaldada ja energiatootmine ei too endaga kaasa kliimamuutusi. Meie lastesse ei pea sattuma ei nende mänguasjadest ega toidust kahjulikke kemikaale. Areng ei tohi ohustada maastike ega ürglooduse säilimist.

Keskkonnamured, mis seisavad meie ees uue aastatuhande esimesel kümneaastakul, on sisult kogu maailma puudutavad. Need probleemid ulatuvad üle riigipiiride. Keskkonnakahjustused ühtedes maades mõjutavad meie ühist keskkonda ning seetõttu meie elu kvaliteeti. Kuigi mõned võivad väita, et me tarbime rohkem, kui on meie õiguspärane osa ülemaailmsetest loodusvaradest, on EL võtnud kanda juhtiva rolli olulistes, meie keskkonna kaitseks sõlmitud rahvusvahelistes lepetes.

Keskkonnaväljakutsed ei ole teemavaldkond ainult poliitikute ja tööstusjuhtide jaoks; see puudutab meid kõiki. Me ei saa lahendada keskkonnaprobleeme, nagu näiteks kliimamuutused, ükski: on vaja rahvusvaheliselt kooskõlastatud pingutusi. Meil kõigil on mängida oma osa: nii üksikisikutel, tööandjatel, töövõtjatel, valitsustel, tarbijatel ja lapsevanematel. Seega: meie tulevik on meie valik.

Mida teeb EL?

6. keskkonnategevusprogramm keskendub valdkondadele, kus on vajalik rohkem kui üks tegevus ja kus üleeuroopalise uued algatused toovad kaasa muutusi. Programm püstitab eesmärgid järgmiseks 10 aastaks ja kaugemalegi. Võti meie pikaajaliseks heaoluks, Euroopas ja üle kogu maailma, on "säästev areng": teede leidmine meie elukvaliteedi parandamiseks, ilma et põhjustataks kahju keskkonnale, tulevastele põlvetele või inimestele kummaski maailmas, rikkas maailmas ja arenevas maailmas.

Me peame julgustama eriti ettevõtteid minema edasi, seda nii vabatahtlikult kui ka õiguslikku regulatsiooni rakendades. Suurendatud tähelepanu keskkonnameetmetele parandab toimimise efektiivsust ja tootlikkust. Üha laienev turg mahetoodetele toob kaasa uuendusi ja suurendab tööhoivet. Laieneva mahetarbimisturu tingimustes lööb ettevõtlus Euroopas õitsele. 6. keskkonnategevusprogramm toetab ning julgustab sellist arengut.

Neljas valdkonnas on vaja täiendavaid jõupingutusi ja hoo lisamist. Komisjon soovib, et me rakendaksime tõhusaid tegevusi:

**kliimamuutuste tõkestamiseks;
looduskeskkonna ja ürglooduse kaitseks;
keskkonna- ja terviseetemade läbitöötamiseks;
loodusvarade kaitseks ja jäätmehooldeks.**

Keskkond 2010: Meie tulevik, meie valik ei tähenda ainult tegelemist keskkonnakaitsega praeguse aja ja tuleviku huvides; see tähendab ka tegelemist elukvaliteedi parandamiseks meie kõigi jaoks.

Kliimamuutuste tõkestamine

Ümberlõkkamatud tõendid näitavad, et kliima on muutumas. Inimtegevus põhjustab ülemaailmset temperatuuri tõusu. Viimase 100 aasta jooksul on Euroopas keskmised temperatuurid tõusnud umbes 0,8°C ja temperatuuritõus tõenäoliselt jätkub, olles aastaks 2100 vahemikus 1 - 6°C. Hiljuti ilmnesid sellise kliimamuutuse tagajärjed liigagi selgesti – purustavad üleujutused ja tormid on märguande võimalikest rängematest juhtumitest tulevikus.

Viis protsenti maailma rahvastikust elab Euroopa Liidus, kus tekib umbes 15% kasvuhoonegaaside ülemaailmsest kogusest. Põhimõtteliselt on maanteetransport ja energiatootmine need tegutsemisvaldkonnad, mis tekitavad kasvuhoonegaase: süsinikdioksiidi (CO²), metaani ja lämmastikoksiide, samuti ka floori sisaldavaid gaasilisi aineid, tuues kaasa temperatuuri tõusu ja kliimahälbe.

Euroopa peab haarama juhtiva positsiooni saasteainete vähendamisel. See tähendab kõigepealt enda poolt püstitatud eesmärgi saavutamist saaste vähendamiseks 8% võrra allapoole 1990. aasta taset aastaks 2008-2012, nagu lepitati kokku Kyotos, Jaapanis. Meil tuleb ümbermõtestatada oma transpordipoliitika, kui me tahame vältida tõsist, etteennustamatut õhusaaste kasvu, mis tuleneb auto- ja lennuliikluse arengust järgmise kümne aasta jooksul. Meie energiasüsteemid peavad samuti muutuma, näiteks tuule- ja päikeseenergia peavad hakkama mängima suuremat rolli.

Meil kõigil on täita oma osa. On võimalik teha rohkem, et kaitsta mullastikku ning metsasid, mis toimivad kui "neelud", sidudes õhust süsinikdioksiidi. Ettevõtted peaksid seadma eesmärgiks parandada oma energiamajanduse tõhusust vähe-

malt 1% võrra aastas. Ja isegi kui me vähendame edukalt saastekoguseid, on kliimamuutus teatud määral vältimatu. Me peame kohandama oma infrastruktuuri, selleks et vastu pidada äärmuslikele ilmastikunähtustele. Tuleb parendada tervise- ja hädaolukorrateenistusi, kuna soolenakkused ja muud haigused muutuvad tõenäoliselt laialtlevinuks.

Meie eesmärk on hoida kasvuhoonegaaside sisaldus õhus tasemel, mis ei põhjustaks maakera kliima ebaloomulikke hälbeid.

- Meie lühi- ja keskmise tähtajaga eesmärkideks on vähendada aastaks 2008-2012 kasvuhoonegaaside heidet 8% 1990. aasta tasemega võrreldes (nagu Kyotos kokku lepitud).
- Kaugemaks tähtjaks, aastaks 2020, peame vähendama heidet ülemaailmselt veelgi enam, ligikaudu 20-40% võrreldes 1990. aasta tasemega.
- Esimest korda tunnistas Programm vajadust püstitada pika perioodi eesmärk vähendada õhusaastet 70% võrra, nagu on sihiks seatud Valitsustevahelise Kliimamuutuste Paneeli poolt.

Selle saavutamiseks me:

- jõuame rahvusvahelise leppeni Kyoto protokollil praktiliseks elluviimiseks;
- püstitame eesmärgid kasvuhoonegaaside väljalaske vähendamiseks peamistes majandusvaldkondades;
- loome aastaks 2005 Euroopa Liidus rakendamisele kuuluva skeemi kasvuhoonegaasidega kauplemiseks;
- toetame uuenevate energiaallikate, nagu tuule- ja päikeseenergia kasutuselevõttu;
- abistame liikmesriike valmistumisel kliimamuutuste tagajärgedega toimetulemiseks.

Looduskeskkonna ja ürglooduse kaitsmine

Hoolitsemine looduse kaitse ja loodusliku mitmekesisuse säilimise eest ei ole ainult ökoloogide ja linnuhuviliste tegevusvaldkond. Sellega tagatakse, et looduslikud kooslused, so süsteemid, mis varustavad meid õhu, toidu ja veega, toimivad jätkuvalt. Sellega vähendatakse üleujutuste riske, kindlustatakse, et me ei kaota oma metsi või ei kasuta valesti oma põllumajandusmaad. Loodus on ohustatud mitme kandi pealt, happelistest sademetest ja kemikaalide leketest põhjustatud reostusest kuni kalavarude ülekasutamiseni või maapiirkondade hävitamiseni.

Euroopa Liidus on ohustatud 38% linnuliikidest ja 45% liblikatest. Põhja- ja Lääne-Euroopas on kadunud 60% märgaladest. Kaks kolmandikku meie puudest kannatavad saaste all ja lõunapiirkondade teatud osades on mullaerosioon hakanud põhjustama kõrbestumist. Me peame midagi ette võtma, et kaitsta neid asendamatu loodusvarasid, enne kui on liiga hilja. Läheb vaja tuhandeid aastaid, et tekiks muld, hinnaline loodusressurs. Kuid me võime ta kaotada üleöö arendustegevuse või järk-järgult pinnaseerosiooni tõttu. Kuni käesoleva ajani ei ole mullakaitse olnud üks Euroopa Liidu tähtsamaid sihte, kuid arvestades reostusest ning erosioonist tuleneva kahju ulatust mullale, tuleb välja töötada uus poliitika.

Me peame paremini hoolitsema meid ümbritsevate merede eest ja vältima ülekalastamist ning rannikute kahjustamist, ning kaitsma merd õli- ja keemilise reostuse eest. Metsad on võtmeloodusvarad, mida me peame majandama suurema vas-

tutustundega. Me oleme juba algatanud programme, et rahastada keskkonnasõbralikke talundusviise ja selleks kaitsta looduslikke vääriselupaiku. Natura 2000 kava elluviimise tulemusena tekib kaitstud alade võrgustik, mis ulatub juba 12%ni Euroopa Liidu pindalast.

Me sõltume loodussüsteemide tervisest ja me tahame, et meie lapsed kasvaksid üles, olles teadlikud, mis on looduse ilu. Meil on kohustus kaitsta loodust kui varamut nii meie endi kui ka tulevaste põlvede tarvis.

Seetõttu on meie eesmärkideks:

- kaitsta ja, taastada looduslike süsteemide ülesehitus ja toimimine;
- peatada bioloogilise mitmekesisuse vähenemine nii Euroopa Liidus kui ka ülemaailmselt;
- kaitsta mulda erosiooni ja reostumise eest.

Selle saavutamiseks me:

- kaitseme oma kõige väärtuslikumaid elupaiku, laiendades ühenduse Natura 2000 programmiala;
- käivitame tegevuskavad bioloogilise mitmekesisuse kaitseks;
- arendame välja strateegia merekeskkonna kaitseks;
- laiendame riiklikke ja regionaalseid programme säästva metsamajanduse edendamiseks;
- rakendame meetmeid maastike kaitsmiseks ja ennistamiseks;
- arendame välja mullakaitse strateegia;
- koordineerime liikmesriikide pingutusid õnnetuste ja looduskatastroofidega toimetulekul.

Tegevus keskkonna ja tervise heaks

Me teame, et keskkonnareostus põhjustab terve rea inimtervisprobleeme, alates allergiatest ja viljatusest kuni vähi ja enneaegsete surmadeni. Vaatamata õhukvaliteedi paranemisele Euroopa Liidus haigestub üha enam lapsi astmasse. Me kannatame ka üha suureneva müraaaste all. Meid paneb muretsema tervis – kusjuures terve olemine ei tähenda ainult haiguse puudumist, vaid ka füüsilist, vaimset ja sotsiaalset heaolutunnet. Tervise ja keskkonna seosed on sageli keerukad. Me peaksime neid seoseid paremini mõistma. Euroopa Liidu ülesandeks peab olema ohtude tuvastamine ja piirnormide määratlemine, et kaitsta eriti tundlikke rühmi, nagu lapsed ja vanemad inimesed. See tähendab tegutsemist ettevaatuspõhimõtet järgides, ja riskide vältimist, kus see on võimalik.

Käesoleval ajal on kasutusel üle 30 000 inimese poolt loodud kemikaali. Kuigi Euroopa Liidus on juba olemas ranged seadused, mis reguleerivad kemikaalide kasutamist, teame me praegu väga vähe paljudest terviseriskidest, mis on kätkevad kemikaalidesse. Samal ajal toob kemikaalide kasutamine ühiskonnale arvukalt meditsiinilist, tööstuslikku ja muud tulu. Niisiis, me vajame usaldusväärset viisi nende kasutusest inimtervisele tuleneva mõju hindamiseks ja vähendamiseks.

Põllumajanduspraktikas kasutatavad pestitsiidid vajavad erilist tähelepanu, eriti seoses põhjavee mürgitamisega vältimisega, kuna põhjaveest saame me umbes 65% ulatuses oma joogivee. Pestitsiide tuleb kasutada vastutustundlikult ning kogustes ja kangustes, mis vähendaks nendesse kätkevad terviseriske.

Meie rannikute suplusveed, joogivesi ja õhk on kõik puhtamad,

kui need varem olid. Kuid reained põhjustavad jätkuvalt terviseprobleeme, seda eriti asulates ja linnades. Euroopa Liit vajab, et tehtaks kindlaks, kas olemasolevaid seadusi täidetakse. Meie veeressursside tuleb kasutada säästlikul moel.

Müra mõjutab Euroopa Liidu elanikkonnast vähemalt veerandi tervist ja elukvaliteeti. See tekitab stressi, põhjustab katkendlikku und ja võib suurendada südamehaigestumise ohtu. Uus seadusandlus kohustab avaliku võimu teostajaid tagama mürakaartide koostamise ja asvestama planeerimisotsuste tegemise juures müra puudutavaid eesmärke.

Meie eesmärgiks on saavutada sellise kvaliteediga keskkond, kus inimese poolt tekitatud saasteainete tase ei põhjustaks olulist negatiivset mõju inimestele.

Selle saavutamiseks me:

- parandame parema uurimistöö abil oma arusaamist seostest keskkonnareostuse ja inimese tervise vahel;
- vaatame läbi tervisestandardid, võttes arvesse ühiskonna kõige enam haavatavad rühmad;
- vähendame pestitsiidide kasutamisest tulenevaid riske;
- arendame välja uue strateegia õhusaaste vähendamiseks;
- reformime oma kemikaalide kasutamisest tuleneva riski kontrollimise strateegiat.

Loodusvarad ja jäätmed

Planeedi uuenevad loodusvarad, nagu vesi, õhk, puistud ja kalavarud, on rahvastiku kasvu ja majandusarengu tulemusena kiiresti ammendumas, samal ajal kui meiepoolne mitteuuenevate loodusvarade, nagu metallimaagid ja mineraalid, kasutamine muudab jäävalt keskkonda.

Sedamööda, kuidas Euroopa ühiskond on muutunud rikkamaks, tekitame me rohkem jäätmeid, mis omakorda võtavad enda alla väärtuslikku maad ning reostavad õhku ja pinnast. Tekitatud jäätmete hulgas on sageli haruldasi materjale, mida on võimalik tallele panna ja korduvkasutada. Me peame välja arendama strateegia meie loodusvarade kaitsmiseks. Me peame katkestama (otse)sõltuvuse jäätmete tekitamise kasvu ja majanduskasvu vahel. Euroopa Liit peab fookuseerima oma tähelepanu viisidele, kuidas toota asju ja pakkuda teenuseid, kasutades selleks vähem loodusvarasid ja vältides jäätmeteket. Palju võib saavutada, teavitades tarbijaid, toetades uurimistöid ja uute toodete loomise tehnoloogiaid, aga ka tehes ettevõtetele kättesaadavaks teiste hea eeskjuju ning võib-olla ka tõstes loodusvarade kasutamise tasusid.

Meie lähenemisviis jäätmehooldele on esmatähtsustada jäätmetekke vältimist, sellele järgmisena taaskasutust, regenereerimist ning põletamist, ja lõpuks, kõige viimase väljapääsuna - kasutada jäätmete ladestamist prügilas. Sihiks on vähendada lõppladestamisele minevat jäätmetekogust umbes 20% võrra 2000. aasta tasemest aastaks 2010 ja 50% võrra aastaks 2050.

Selle saavutamiseks me:

- määratleme ohtlikud ained ja paneme tootjad vastutama tekkivate jäätmete kogumise, käitlemise ja korduvkasutamise eest;
- julgustame tarbijaid valima tooteid ja teenuseid, millest tekib vähem jäätmeid;
- arendame ja edendame kogu Euroopa Liitu hõlmavat jäätmete taaskasutuse strateegiat, milles on määratletud sihid ja seire, selleks et võrrelda olukorra kulgu liikmesriikides;
- edendame taaskasutusse võetud materjalide turgu;
- arendame kompleksse tootepoliitika raames välja spetsiifilised tegevused, selleks et edendada toodete ja protsesside keskkonnasõbralikumaks muutmist. Üks näide selle kohta on intelligentse tootedisaini edendamine, mille tõttu väheneb toodete keskkonnamõju, alates nende loomisest kuni nende eluea lõpuni.

Uus lähenemisviis

Me vajame uusi, arusaadavaid lähenemisviise, et saavutada kõiki neid keskkonna parendamisele suunatud muudatusi, rakendades iga inimest ja töötades koos nendega. Lisaks sellele on terve rida instrumente ja meetmeid, mis aitavad mõjutada ettevõtteid, tarbijaid ja poliitikaplaneerijaid keskkonna parendamisele suunatud otsuste tegemisel.

Koos rääkimisega valdkondadest, millega me peame tegelema, peame tähele panema ka viisi, kuidas me seda teeme. Keskkond 2010: Meie tulevik, meie valik pakub võtme edu saavutamiseks, tuues välja viis lähenemisviisi.

1. Seadusandluse rakendamine

Üleeuroopaline seadusandlus mängib jätkuvalt tähtsat rolli keskkonda hoidvate eesmärkide saavutamisel. Rahvusriikide valitsustel on kohustus panna keskkonnavalad seadused toimima. Puudulikkus euroseaduste rakendamisel tähendab kahju keskkonnale ja Komisjonil on õigus viia sellised juhtumid Euroopa Kohtu ette.

Kohtumenetlus on endiselt aeglane ja kohmakas ning võib minna aastaid, enne kui see annab tulemust. Muude meetoditega võib kahju heastamise protsessi tõhusamalt kiirendada. Läbipaistvus, mis saavutatakse informatsiooni laialtleviku kättesaadavaks tegemisega, aitab luua avalikkuse surve tulemusel kiire kuuletumise, kuna protsessi pidurdajatel tekib probleeme, kui tuuakse päevaavalgele nende suutmatuse oma kohustustega tuleviku ees hakkama saada.

Niisiis, me:

- jälgime, kuidas Euroopa seadusi rakendatakse ja koostame regulaarselt kaasajastatud edetabeleid;
- juurutame tegevusmalli "nimi, häbi, kuulsus", mille käigus avalikustame erinevate riikide valitsuste edukuse või suutmatuse.

2. Keskkonnaga arvestamine poliitikategemise keskpunkti

Kõigi valdkonnapoliitikate, alates põllumajandusest ja lõpetades majandusteadusega, arendamisprotsessides tuleb keskkonnaeesmärgid varakult arvesse võtta. See on selgelt väljendatud Amsterdami Lepingus. Euroopa Komisjon jätkab püüdlusi selleks, et tagada keskkonnavaldkonna püsimine Komisjoni enda poliitiliste algatuste keskpunktis.

Et seda korralikult teha vajame paremat informatsiooni ja teadus-

likku põhjendust selle kohta, miks keskkonnaprobleemid ilmnevad ja milline on nende omavaheline vastastikune mõju. Samuti peame mõõtma oma arenguedukust. Arenguedukuse hindamisel abistab meid ja avalikkust indikaatorite kasutamine ja sihtide olemasolu. Indikaatorid annavad meile varakult teada ka sellest, kas meie poliitikad on piisavalt tõhusad. Euroopa Keskkonnaagentuur toetab meid nendes püüdlustes.

Me:

- koostame ja publitseerime korrapäraselt keskkonnaindikaatoreid sisaldavaid aruandeid, mis näitlikustavad meie arenguedukust parema keskkonna saavutamisel;
- vaatame läbi viisid, kuidas me kogume informatsiooni ja loome aruandlussüsteemi, mille eesmärgiks on laiahaardelisema kujutelma saamine Euroopa keskkonnast

3. Töötamine turuga

Euroopa Liit seab eesmärgiks olukorra, kus ettevõtetele on keskkonnahoid niisama tähtis kui oma klientuuri eest hoolitsemine. Suured ühiskonnasektorid, nagu tööstus ja transport, on vastutavad keskkonnale olulise kahju põhjustamise eest. Me peame muutma oma kurssi ja et see teostuks, peab tööstus võtma endale kohustusi. "Roheline kasvamine" võib pakkuda Euroopa ettevõtetele olulise tähtsusega võimalusi, olles kannustaja konkurentsivõimelisuse tõusuks, kasumimarginaali kasvuks ja töökohtade loomiseks.

Euroopa Liit on võtnud kohustuse töötada ettevõtetega, selleks et välja arendada uus lähenemisviis, mis aitaks ettevõttele vähendada oma tegevuse negatiivset mõju meie keskkonnale ja muutuda sellega keskkonnasõbralikumaks. Juba on olemas mitmeid Euroopa Ühenduse initsiatiive, mis julgustavad firmasid parandama oma rohelist usaldusväarsust. Selleks, et ettevõtted paren-

daksid oma toimimist, läheb vaja nii stiimuleid ja autasusid kui ka ohutunnet võimaliku karistuse ees.

Avalike institutsioonide poolt tehtavad ostud hõlmavad umbes 14% Euroopa turust. Koole, raamatukogusid ja valitsusasutusi julgustatakse ostma loodussäästlikku toodangut.

Finantssektor saab samuti oma laenu- ja investeerimispoliitikutega soodustada loodussõbralikke tegevusi ja julgustada koostama "rohelistemaid" finantsaruandeid. Lõpuks peame tagama, et need, kes põhjustavad kahju, võetakse selle tegevuse eest ka vastutusele, et vältida edasise kahju teket. Põhimõte "saastaja maksab" tähendab seda, et finants- ja muud kohustused jäävad saastava osapoole kanda.

Selle saavutamiseks me:

- julgustame suuremat arvu ettevõtteid hindama oma keskkonnakaitselist toimimist ja aitame neid aru saada Euroopa Liidu seadusandlusest;
- algatame ettevõtete keskkonnakaitselise toimimise tunnustamiskeeme;
- vaatame üle maksud ja muud stiimulid, selleks et edendada loodussõbralike toodete ostmist;
- töötame koos finantssektoriga, et välja arendada "roheline" investeerimise kriteeriumid.

4. Inimeste abistamine keskkonnasõbralike valikute tegemisel

Inimesed tahavad rohkem kaasa rääkida keskkonda mõjutavate otsuste tegemises, mis eeldab nende juurdepääsu selgele ning usaldusväärsele informatsioonile. Samal ajal võivad inimesed kui tarbijad aidata nende enda poolt tehtud valikutega veenda ettevõtteid olema keskkonnasõbralikud ja välja arendama uuenduslikke "rohelist" tooteid ja teenuseid. Selleks et valikuid teha, vajavad inimesed juurdepääsu usaldusväärsele informatsioonile. Sellepärast peame me edendama keskkon-

naharidust ja otsima viise keskkonnateadlikkuse tõstmiseks. Hariduse andmine jääb liikmesriikide vastutada, kusjuures neid julgustatakse tagama, et keskkonnateemad oleksid lülitatud kooli õppekavadesse.

Euroopa Liit jätkab heade praktikate edendamist ja jagab ideid selle kohta, kuidas parandada inimeste juurdepääsu keskkonnainformatsioonile. Näiteks julgustame me kasutama veebilehti ja looma haridusprogramme, et nõustada inimesi rohelisema eluviisi omandamisel. Avaliku võimu asutused ning valitsusvälised organisatsioonid saavad kõik anda inimestele informatsiooni selleks, et suunata neid tegutsema oma lähiümbruse elukeskkonna, maapiirkondade ja puutumatu looduse kaitsmisel.

Samuti me:

- parandame kodanike juurdepääsu informatsioonile;
- aitame inimesi praktiliste käsiraamatute-juhendmaterjalidega selles, kuidas hinnata kas isiklikku või siis nende majapidamiste keskkonnakaitselist toimimist.

5. Parem maakasutus

Maakasutuse viisil on sügav ja kauakestev mõju keskkonnale. Halvad otsused võivad viia elupaikade kadumisele, maastike hävitamisele või transpordist tuleneva saastamise kasvule. Eriti haavatavad on linna- ja rannikualad. Me otsime viise, kuidas paremini aidata kohalikke omavalitsusi maakasutuse planeerimisel, selleks et keskkonnakaitsesega oleks vajalikul määral arvestatud.

Me:

- anname oma toetuse ja edendame häid praktikaid liikmesriikides, kes on vastutavad maakasutuse planeerimise eest;
- arendame välja veebilehe arhitektide, planeerijate, arendajate ja avalikkuse esindajate jaoks, selleks et julgustada säästvat linnaplaneerimist ja vahetada teadmisi headest praktikatest.

Laienev Euroopa

Kui kandidaatriigid (Kesk- ja Ida-Euroopa riigid ning Malta ja Küpros) ühinevad paari lähema aasta jooksul Euroopa Liiduga, toovad nad endaga liitu kaasa 170 miljonit elanikku, 58% pindala suurenemise ja suured rikkumata maastikuga alad. Nendes maades on ulatuslik ja suure tähtsusega looduslik mitmekesisus. Euroopa Liiduga ühinemine aitab kaasa nende rahvaste öitsengule ja on tähtis selleks, et kindlustada areng, mis parandab kogu keskkonda. Aga nendes maades on ka keskkonnaprobleeme. Võti tegelemiseks keskkonnaprobleemidega, millega seisavad silmitsi kandidaatmaad, on Euroopa Liidu keskkonnaseaduste täitmine.

Euroopa Liit peab tööd tegema ka liiduväliste naaberriikidega, nagu Vahemereäärsed riigid, selleks et suurendada avalikkuse teadlikkust ja poliitilist teadlikkust keskkonnast ning edendada keskkonna kaitsmiseks suunatud tegevusi. Ülemaailmselt tõukab Euroopa Liit tagant rakendama tugevamaid rahvusvahelisi aktsioone keskkonna heaks.

Ja niisiis, me:

- teeme koostööd valitsusväliste keskkonnaorganisatsioonidega ning ettevõtetegega lähenemisprotsessi läbivates maades;
- arendame meetodeid kahepoolsete ja mitmepoolsete kaubanduslepete säästva (majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnakaitselise) mõju hindamiseks;
- kaasame Euroopa Liidu välissuhetesse keskkonnavaldkonna käsitlemise tema kõigis aspektides;
- tagame rahvusvaheliste keskkonnakonventsioonide täitmise.

Mis juhtub järgmisena?

Keskkond 2010: Meie tulevik, meie valik – 6. keskkonnategevusprogramm on esitatud kahes osas.

- 1.1. Euroopa Komisjoni avaldus poliitika kohta (*European Commission's Policy Statement*);
2. Euroopa Komisjoni poolt Euroopa Parlamendile ja keskkonnaministritele esitatud õigustloova otsuse eelnõu.

Programmi põhiosa moodustab poliitika kohta tehtud avalduse tekst, mis väljendab praegusel hetkel Euroopa Komisjoni poliitikat. Komisjon on kohustatud töötama selles avalduses esitatud, ja käesolevas trükises kokkuvõetud, eesmärkide suunas.

Õigustloovaks otsuseks esitatud tekst vajab nüüd läbiarutamist ja formaalset vastuvõtmist ühisotsuse tegemise abil Euroopa Parlamendi ning Ministrite Nõukogu poolt. Sellele järgneb Komisjoni poolt detailsem ettepanek individuaalseteks meetmeteks.

Kui *Keskkond 2010: Meie tulevik, meie valik* sätestab meie prioriteedid tegutsemiseks järgmise 10 aasta jooksul, siis Komisjon koostab ülevaate arenguedukusest viie aasta kaupa, kaasajastab programmi vastavalt vajadusele, selleks et võtta arvesse uusi arenguid ja uut informatsiooni.

Rohkem informatsiooni:

Spetsiifilist informatsiooni *Keskkond 2010: Meie tulevik, meie valik – 6. keskkonnategevusprogrammi* arendamise kohta, täisteksti, täidesaatmise kokkuvõtte ja selle haridustedendava trükise leiata:

http://www.europa.eu.int/comm/dgs/environment/index_en.htm või sirvides keskkonnapeadirektoraadi veebilehte <http://europa.eu.int/comm/environment>

OFFICE FOR OFFICIAL PUBLICATIONS
OF THE EUROPEAN COMMUNITIES

L-2985 Luxembourg
